

O powieść o tym, jak seks trafił do Niemiec, to kawał historii kultury, jakiego próżno szukać w istniejących opracowaniach historycznych. Niemiecka dyskusja na temat seksualności przypominała w latach 50. swoisty Kulturkampf, w którym szermowano wielkimi słowami i symbolicznymi gestami. Walka ta podzieliła społeczeństwo na dwa obozy. Pierwszy to obóz strażników moralności, prawiących o „upadku” i „rozkładzie” i ostrzegających przed sianiem publicznego zgorznięcia, które miało zagrażać zdrowemu ciału całego narodu. Obóz drugi to zwolennicy „amerykanizacji” życia, którzy z entuzjazmem witali wkraczającą do kraju popkulturę i nagie piersi Hildegard Knef, widoczne w filmie Williiego Horsta *Die Sünderin* (Grzesznica) przez całe osiem (!) sekund. Film z 1951 r. wywołał jeden z największych skandali obyczajowych w historii niemieckiego filmu. Towarzyszyły mu gorące debaty w Landtagu, a pod kinami, w których odbywały się projekcje, nierzadko dochodziło do bójek.

Steinbacher nie ogranicza się do anegdot z lat 50. i 60. Wyjaśnia na przykład funkcję, jaką w niemieckiej debacie publicznej na przełomie XIX i XX wieku odgrywało określenie „Schmutz und Schund”. W wolnym tłumaczeniu oznacza ono „ruja i poróbstwo” – zbitka słowna, która zadomowiła się w polszczyźnie za sprawą pruderyjnego Sienkiewicza. Jak pisze Steinbacher, w Republice Weimarskiej etykieta *Schmutz und Schund* służyła konserwatom nie tyle do potępienia rozwiązłości jako takiej, co raczej do odgraniczenia się od pospólstwa, w powszechnej opinii hołdującego bardziej swobodnym obyczajom. Wstrzemięźliwość seksualna miała więc za zadanie podkreślać różnice klasowe. Mało kto wie, że określenie *Schmutz und Schund* w czasach Republiki Weimarskiej było nawet zapisane w konstytucji i odegrało wielką rolę w powołaniu rozbudowanego aparatu biurokratycznego, którego wyłącznym zadaniem była walka z tak zwaną „literaturą pokątną” (*Schundliteratur*).

Książka, jak każde dobre czytało, ma także swoich bohaterów. Jednym z nich jest Alfred C. Kinsey. Amerykański

seksuolog odwiedził Niemcy tylko raz, w 1955 roku. Miał nawet pomysł, by powrócić ze sztabem

współpracowników i oddać się badaniu zachowań seksualnych Niemców. Pomysłu nie zrealizowano, mimo to Kinsey odegrał w Niemczech pionierską rolę. Tzw. raport Kinseya rozpętał w niemieckich mediach istny sex-boom, który sprawił, że przedwojenna pruderia w mówieniu o seksie zaczęła powoli znikać z debaty publicznej. Jednak zamiast seksualność uwolnić, jak chciał Kinsey, w Niemczech Zachodnich jej miejsce nadal widziano w małżeństwie. Samozwańczy adeptci nauk amerykańskiego seksuologa wygłaszali mądrości typu „Mężczyźni są jak muzycy, kobiety – jak instrumenty”, które najlepiej świadczą o tym, że seksualność w RFN zachowała swój patriarchalny charakter. Aż się prosi o porównanie z NRD, krajem, w którym kobiety zasadniczo nie były finansowo uzależnione od mężczyzn. Warto by było prześledzić, jak polityka zatrudnienia w NRD przekładała się na zachowania seksualne jej obywateli, a przede wszystkim – obywatelek.

Drugim bohaterem, a raczej bohaterką książki Steinbacher, jest Beate Uhse, która podczas wojny była jedynym w Niemczech kobietą-pilotem, a po wojnie założyła pierwszy na świecie sex-shop. Jej wpływ na niemieckie sypialnie był z pewnością o wiele większy niż raport Kinseya. Uhse zaczęła od sprzedawania metodą wysyłkową skromnych zeszytów na temat kobiecego cyklu, następnie poszerzyła asortyment o książki erotyczne i prezerwatywy, a na końcu również o akcesoria seksualne. W 1957 r. miała już 200 tysięcy klientów, a w 1968 – dwa miliony. Procesowano się z nią, rekwirovano nawet własność firmową, lecz nic nie było w stanie złamać ducha jej przedsiębiorczości i energii. Credo jej przedsiębiorstwa stanowiły, jak pisze Steinbacher, „kreatywność, optymizm i wiara w postęp”, co doskonale pasowało do wolnorynkowej euforii ery niemieckiego cudu gospodarczego. Erotyczne imperium Beate Uhse stanowi symbol przemian, jakim podlegał seks w ciągu ostatniego półwiecza: z narzędzia walki politycznej zamienił się w towar, a towarzyszące mu